

Viri podatkov

2. srečanje: Podatki v uradni statistiki

Mojca Bavdaž (mojca.bavdaz@ef.uni-lj.si)

Petek, 26.2.2021

Pojem uradne statistike

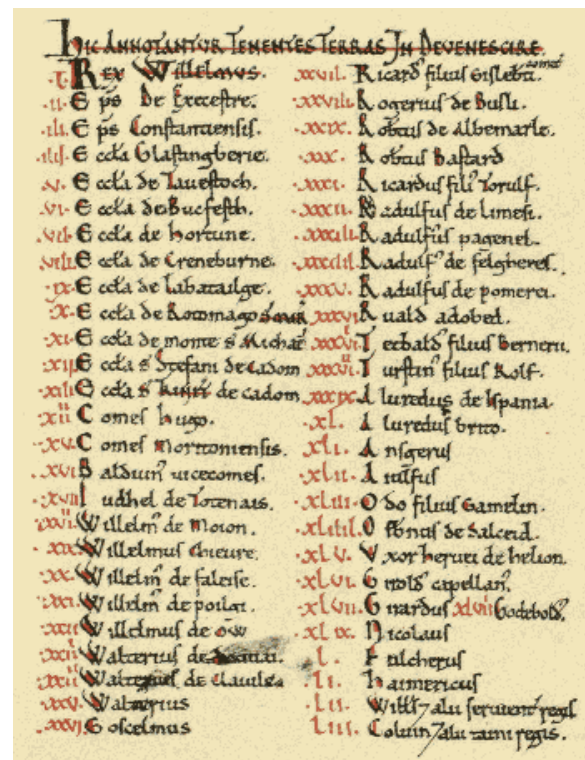
- Kaj si predstavljate pod pojmom »uradna statistika«?
- Od kod izvirajo zametki, začetki uradne statistike?
- Zakaj razcvet uradne statistike v zadnjih dveh desetletjih?

Razvoj statistike v Evropi

William I, the Conqueror
(1066-1087 AD) commissioned
"the Domesday Book" in 1085
as a survey of land ownership
to assess property and
establish a tax base.

⇒ *the Great Survey*

Palmer, J. (2010). *Electronic Edition of Domesday Book: Translation, Databases and Scholarly Commentary, 1086; second edition*. [data collection]. 2nd Edition. UK Data Service. SN: 5694, <http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-5694-1>

Domesday Book (1086). Devon Domesday Book: Tenants in Chief [image]. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:DevonDomesdayBook_TenantsInChief.png

Razvoj statistike v Sloveniji

Portret Marije Terezije iz knjige Williama Rednbacherja Lesbuch der Weltgeschichete oder Die Geschichete der Menschheit.. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MariaTheresa.png>

Zgodovinski oris razvoja statističnega sistema v Sloveniji

1754: Prvi popis prebivalstva na ozemlju Slovenije.

1863: Avstrijski CSO.

1918: Centralni Statistični Urad, Beograd.

1944: Statistični urad Slovenije. Državni statistični urad Jugoslavije.

1951: Zvezni zavod za statistiko in republiški zavodi za statistiko.

1991: SURS.

1994: Deklaracija o sodelovanju z Eurostatom.

1995/2001: Zakon o državni statistiki.

2002: Prilagoditev EU zahtevam.

2004: Vstop Slovenije v EU in vključitev v ESS.

2005: Kodeks ravnanja evropske statistike.

Institucije uradne statistike

- Kdo sestavlja uradno statistiko v Sloveniji?
- Kaj razlikuje SURS od ostalih?
- Ali pri pripravi uradnih statistik sodelujejo tudi druge inštitucije?
- Kdo so »glavni igralci« na mednarodni ravni?
- Kakšna je vloga »glavnih igralcev«?

Institucije uradne statistike v Sloveniji

Glavni izvajalec in usklajevalec:

- **SURS**

- demografsko-socialno področje (prebivalstvo, trg dela...)
- ekonomsko področje (celotna ekonomska aktivnosti, posamične dejavnosti, cene...)
- okolje in naravni viri

Pooblaščen izvajalca:

- **Banka Slovenije** (statistika plačilne bilance, finančne in denarne statistike)
- **Nacionalni inštitut za javno zdravje** (statistika zdravstva)

Druge pomembne institucije: MF (statistika drž. primanjkljaja in dolga, javnih financ), AJ PES (poslovne statistike), ZPIZ (statistika pokojnin), Zavod RS za zaposlovanje (statistika zaposlenosti in brezposelnosti)

Druge mednarodne institucije

- Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD).
- Združeni narodi: Statistični oddelek Združenih narodov (UNSD) in Ekonomske komisije za Evropo (UNECE).
- Svetovna banka (World Bank).
- Mednarodni denarni sklad (IMF).
- Mednarodna organizacija za delo (ILO).
- Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO).
- Svetovna turistična organizacija (UNWTO).
- Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).
- Svetovna trgovinska organizacija (WTO).

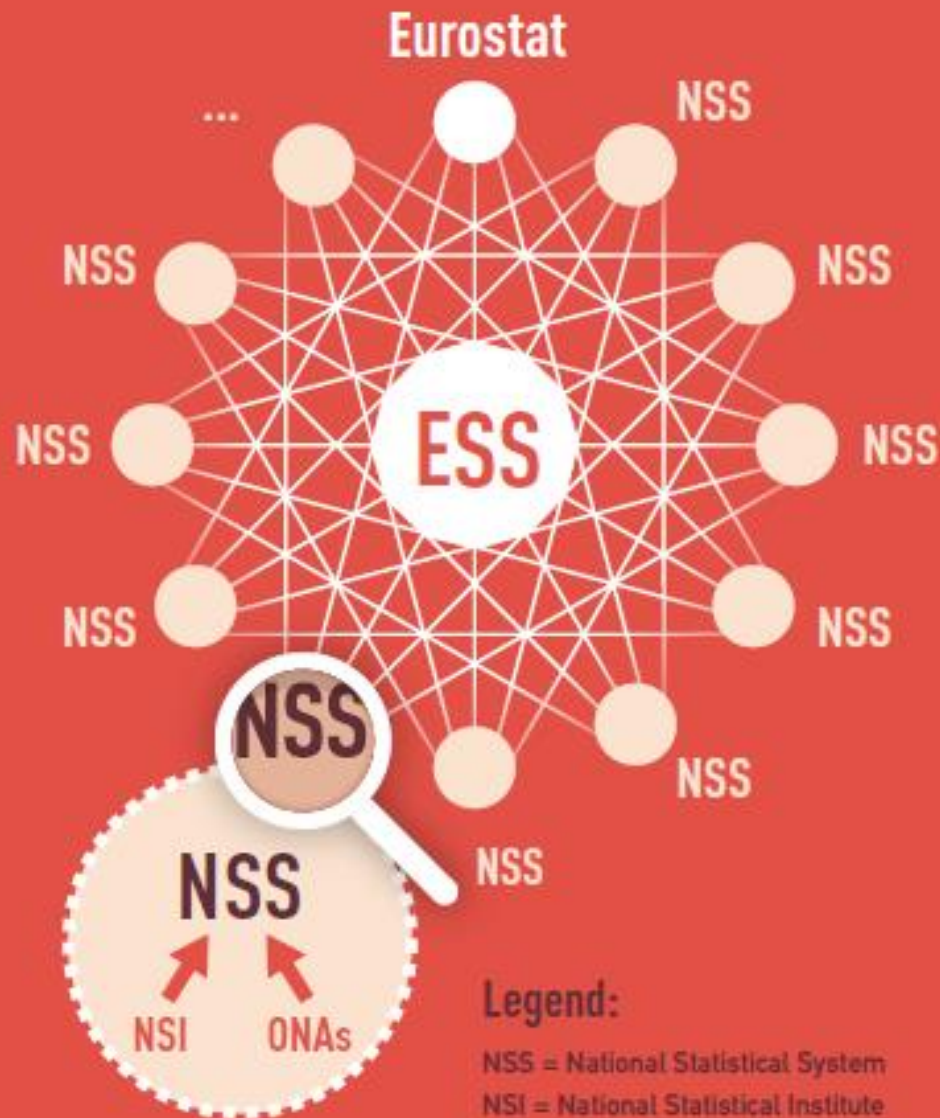

Delovanje uradne statistike

- Kako deluje uradna statistika v Sloveniji? Katera telesa sodelujejo?
- Kako deluje uradna statistika v Evropski uniji?

Organisation of statistical production in the ESS (The ESS Report 2014)

NSIs and ONAs

SI - Slovenia

NSI: Statistical Office of the Republic of Slovenia

Other national statistical authorities:

1. National Institute of Public Health

European Statistical System (19.2.2020). List of National statistical institutes (NSI) and other national authorities. Najdeno 27.2.2020 na <http://ec.europa.eu/eurostat/web/ess/about-us>

Evropski statistični sistem (ESS)

Partnerstvo med Eurostatom ter nacionalnimi institucijami, ki so v vsaki državi članici odgovorni za razvoj, pripravo in izkazovanje evropske statistike.

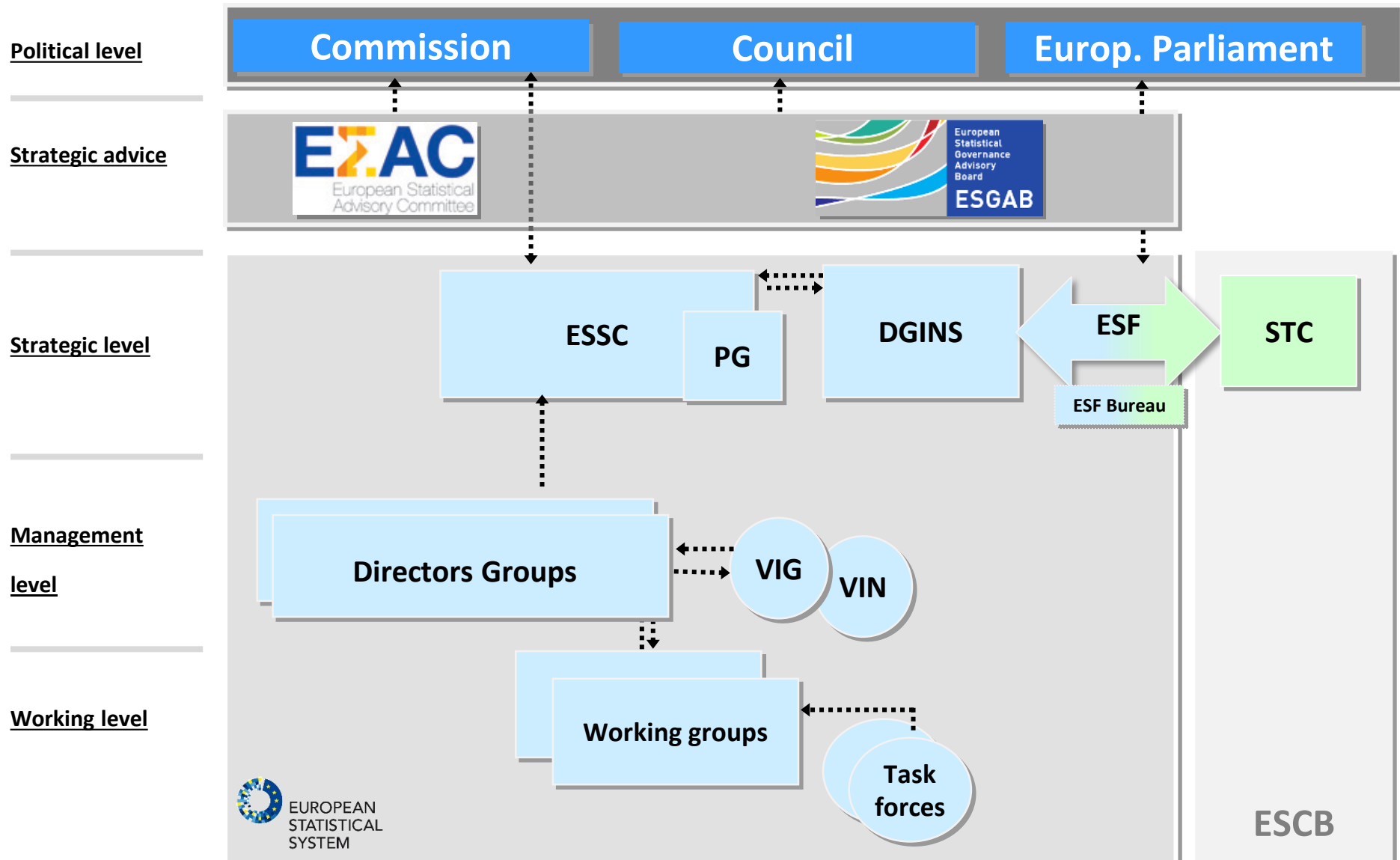
Cilj: primerljivi evropski statistični podatki

Partnerji:

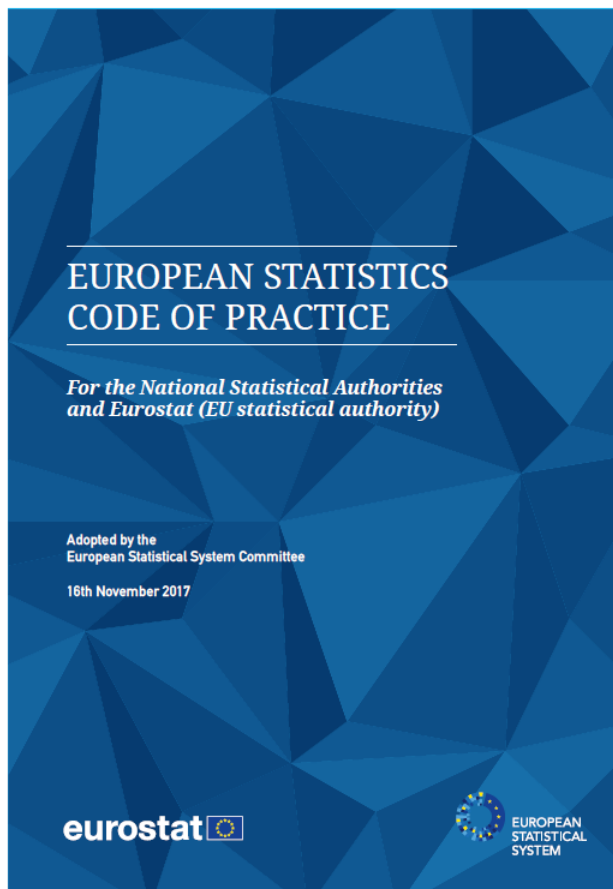
- Eurostat
- 27 statističnih uradov članic EU in drugi nacionalni organi
- institucije držav EFTA in EEA (Norveška, Islandija, Liechtenstein, Švica) *Ali bo Velika Britanija po izstopu iz EU še naprej sodelovala v evropskem statističnem sistemu? Je obvezana, da mora sodelovat?*
- Združeno kraljestvo ???

Koordinacija dela z institucijami držav kandidatk (Albanija, ČG, Mak, Srbija, Turčija), ECB, Evropsko komisijo in mednarodnimi organizacijami (OECD, UNECE...).

Statistical governance structure

Kodeks

Iz 2005

Prva revizija 2011

Druga revizija 2017

- dodatno načelo za koordinacijo in sodelovanje
- dostop do in uporabo več podatkovnih virov

Vprašanja za diskusijo: kodeks in pravne podlage

- Kako **pogosto se preverjajo statistični uradi**, če se ti ravnaajo po kodeksu? Ali se nadzori v nekaterih državah izvajajo pogostejše?
- Kako **ESGAB v praksi nadzira** izvajanje Kodeksa ravnanja evropske statistike v različnih državah?
- Kakšne metode uporabi SURS za **zagotavljanje skladnosti z načeli** in s kakšnimi problemi se srečuje pri tem?

Vprašanja za diskusijo: kodeks in pravne podlage

- Kako bi posledično lahko zagotovili primerno **pravno in zakonsko neodvisnost in nepristranskost** SURSa?
- Kaj več o Zakonu o statistiki iz različnih zornih kotov – tako iz luči statistika, kot tudi pravnika?
- Načelo **usklajevanja in sodelovanja** opredeljuje cel niz institucij, organov in stroke s katerimi statistični organi sodelujejo. Je bil njihov odziv na odstavitev pravočasen, dovolj odmeven in argumentiran?
- Ali je Kodeks možno interpretirati tako, da lahko ustanova uporabi svoj pravni status in uporabi "**veto**" na dele zakonodaje za katere meni, da so v kontradikciji s kodeksom?

Trditve in vprašanja za diskusijo: viri podatkov uradne statistike

- *“Administrativno zbiranje podatkov vodi do bolj natančne analize od človeško vodenih anketiranj”*
- *“I completely justify the shift to a different source of information – administrative data; it is cost effective and provides more data that is harder to tamper with (in its raw form)”*
- Koliko ima SURS dostop do podatkov večjih podjetjih in katere podatke sploh lahko pridobiva? Ali zato, da SURS pridobi takšne podatke se mora podjetje s tem strinjati, ali se pa ima SURS neomejeno pravno pooblastilo pridobivati tovrstne podatke?
- Ali se tudi pri nas uporablja podatke iz trgovin (podatki iz čitalnikov črtnih kod) za ugotavljanje kupne moči?
- V članku iz The Economist USA je bilo opisano od kod črpajo podatke Velika Britanija, Kanada in ZDA. Od kod pridobi večino svojih podatkov Statistični Urad RS?

Vprašanja za diskusijo: napake pri anketiranju

- Ali je pripravljenost (mlajših) anketirancev na sodelovanje v anketah sedaj večja, ko je potrebno nekatere vrste anket izvajati na daljavo, s pomočjo videokonferenčnih orodij?
- Ali tudi v Sloveniji opažamo upadanje sodelovanja pri anketiranju in kako SURS rešuje ta problem?
- *”da greš od vrat do vrat, po mojem mnenju ni najboljši za prejemanje podatkov, ki so del uradne statistike, saj tako ne dobimo zares reprezentativnega vzorca.”*
- Ali plačaljive ankete v praksi prinesejo bolj kakovostne podatke?
- Zakaj so podatki ob plačilu manjše kakovosti?
- Zakaj gospodinjstva z manjšim dohodkom ne odgovarjajo, če bi jim to lahko izboljšalo položaj?

Vprašanja za diskusijo: napake pri anketiranju

- Kako v Sloveniji poteka anketiranje državljanov, kakšna vprašanja zastavimo in kako velik vzorec pridobimo?
- Kako poteka korekcija podatkov ne slučajnih vzorcev, pridobljenih z anketiranjem prebivalstva ter kdaj sploh lahko rečemo, da vzorec ni slučajen in posledično neprimeren za nadaljnjo analizo?
- kakšna je metodologija za preverjanje kvalitete podatkov. Kot je bil na primer podan primer v članku revije Economist, kjer je bilo omenjeno, da ljudje vedno slabše poročajo količino zaužitih kalorij, kot je dejansko stanje. Kakšna je metodologija, da se to preverijo?

Vprašanja za diskusijo: zaupanje in ugled uradne statistike

- How to change public perception of public statistics in Slovenia, so that it would be recognized as serious science?
- Kako bi s postopnimi koraki in konkretnimi prijemi dosegli večje zaupanje in posledično pozitiven odnos do delovanja Uradne statistike?
- Glede na to da so podatki pridobljeni iz statističnih raziskav tako pomembni za razvoj znanosti in informiranega političnega odločanja, je odziv na vprašalnike dolžnost državljana?
- Kako dvigniti raven statističnih podatkov, saj v poplavi nestrokovnih raziskav in napačnih interpretacij prihaja do vedno večjega dvoma tudi v uradno statistiko in njene rezultate? Izpostavil bi tu primer hitrih testov...
- How can we collect, combine, and interpret data and assure its validity\trueness\accuracy while simultaneously being in the front lines of a (global) bias political “popularity contest”?
- Koliko moremo verjeti v podatke iz SURS ce že vemo da se takšna stvar zgodila?
- Na kakšen način bi lahko spodbudili ljudi, da bi raje sodelovali na anketah ter jih prepričali, da s tem delajo za skupno dobro?
- Zakaj zaupate bolj Facebook-u, Alphabetu ali Amazonu, kot lokalni upravni enoti?

Vprašanja za diskusijo: diseminacija

- *“Že tako ima sama uradna statistika v Sloveniji slab ugled in je velikokrat v javnosti povedano, da statistiki napravijo kakšne strokovne napake”*
- Kako pogosto opazite vprašljive izjave politikov, ki uporabijo podatke uradne statistike?
- kako se določa pravočasnost rezultatov analiz, ki jih mora sporočiti SURS-a in kako bi se določilo spremembo pravočasnosti zaradi spremenjenih okoliščin?
- Ali bi sploh lahko bilo kaj storjeno, da do razrešitve generalnega direktorja SURS-a ne bi prišlo?

Vprašanja za diskusijo: Razno

- Ali bodo tudi letos EMOS webinarji in katera država bo gostiteljica?
- *“v ZDA cenzus določa na podlagi anket in ne na podlagi podatkov različnih agencij”.*
- *“da lahko do “vseh” podatkov, ki jih zbirajo organi kot so EUROSTAT in SURS, dostopamo vsi za raziskovalne namene (s posebnimi pravili ali protokoli)”*
- Privilegiran predčasni dostop do podatkov
- Po sodelovanju sem imel občutek da sem bil nenaključno izbran (stanja v CRP-ju se osvežujejo približno mesečno in uradni statistiki imajo dostop do teh podatkov). -

Nekaj komentarjev na poročila

- Vsebina: pomembna pravilna interpretacija + en indikator ne more zadostiti vsem potrebam
- Izrazoslovje:
 - veljavnost in zanesljivost
 - natančnost in točnost
 - odzivnost

Metode zbiranja podatkov

Primarni podatki

- A
- I
- O
- E

Sekundarni podatki

- A
- B

Mednarodni standardi

International Classification of Diseases (ICD)

Več na Svetovna zdravstvena organizacija (WHO)

(<https://www.who.int/classifications/icd/en/>)

Mednarodna klasifikacija bolezni (MKB)

Več na NIJZ (<https://www.nijz.si/sl/podatki/mkb-10-am-verzija-6>)

Osnovni namen:

omogočajo primerljivost med državami, institucijami in v času
za klinične in raziskovalne namene

Najširše uporabni registri v Sloveniji

CRP

ecrp.gov.si/

Kako lahko posameznik pregleda svoje podatke?

Kaj pove EMŠO?

PRS

www.ajpes.si/prs/

Ali so podatki v registru javni ali ne?

Kakšno vlogo ima register?

Katere enote vključuje ta register?

RPE in REN

http://www.e-prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/nepremicnine/

Katere enote vključujeta ta dva registra?

